

The Turkish Journal of Toxicology, 2003; 1(1): 47-52.

Adli Toksikoloji Dergisi, 2003; 1(1): 47-52.

Original Article / Orijinal Makale

[The profile of the poisoned cases]

Zehirlenme olgularının profili

Yavuz M Sunay **, Aydın Serpil*.

(*) Suleyman Demirel University, Medical School, Department of Forensic Medicine, Isparta-Turkey.

(**) Suleyman Demirel University, Medical School, Department of Family Health, Isparta-Turkey.

Abstract

In our study, it was aimed to identify the characteristics and the rates of poisoning among the forensic cases that applied to the emergency service and to define the precautions for reducing the number of the poisoned cases. The emergency service patient evaluation forms of Forensic cases that applied to the emergency service of the Suleyman Demirel University, School of Medicine Hospital, during the period of four years (01.01.1999-31.12.2002) were retrospectively investigated. Their ages, gender, application times, the poisoning origins and the rates were searched. Total number of the cases that applied to the emergency service in the four-year-period was 29140. The number of the poisonings was 361 (1.2 %). Among these, 228 were females (63.2 %), 133 were (36.8 %) males. The most seen age group was 0-10 ages with 103 cases (28.53 %). The application times generally accumulated in the summer season (125 cases). The main purpose of getting the toxic substance was committing suicide (221 cases). Among 361 poisoned cases, the common poisoning origin was the drug usage with 214 cases (59.28 %).

Keywords:

Emergency service, forensic case, poisoning.

Özet

Çalışmamızda, acil servise zehirlenme sonucu müracaat eden olgular incelenerek, bölgemizde meydana gelen zehirlenme olgularının özellikleri ve dağılımının belirlenmesi ve bu konuda alınabilecek önlemlerin ortaya konması amaçlanmıştır. 01.01.1999 ile 31.12.2002 tarihleri arasında Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Acil Servisi'ne zehirlenme nedeniyle başvuran adli olgular hakkında düzenlenen Acil Servis Hasta Değerlendirme Formları retrospektif olarak incelenerek, olgular; yaş, cinsiyet, başvuru tarihi, zehirlenme nedeni ve sıklığı yönünden irdelenmiştir. Zehirlenme sonucu müracaat eden 361 olgu, bu süre içerisinde acil servise başvuran 29140 olgunun % 1,2 sini oluşturmaktadır. Zehirlenme olgularının 228 i (% 63,2) kadın, 133 ü (% 36,8) erkektir. Başvuruların 103 olgu (% 28,53) ile en yoğun olarak 0-10 yaş grubunda ve 125 olgu (% 34,6) ile yaz aylarında gerçekleştiği görülmüştür. 221 olguda (% 61,2) zehirlenmenin intihar amaçlı toksik madde alımı sonucu meydana geldiği ve tüm zehirlenme olgularının içerisinde en yaygın zehirlenme etkenini 214 olgu (% 59,28) ile ilaçların oluşturduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Acil servis, adli olgu, zehirlenme.

1. Giriş

Bilimsel ve endüstriyel gelişmeler sonucunda, birçok kimyasal madde ve ilacın üretilmesi ve bunların günlük yaşamda oldukça yaygın kullanımına bağlı olarak zehirlenme olguları görülebilmektedir.

Yeterli miktarda (toksik dozda) alındığında vücudun kimyasal ve fizyolojik düzenine etki ederek sonuçta ölüme yol açan maddelere zehir ve bu maddelerin dokularda yol açtığı hasarın klinik belirtilerine de zehirlenme adı verilmektedir (1,2).

Zehirlenme sonucu müracaat eden olgular, adli olgu niteliği taşımakta (2-4) ve bu olgularda tanı; olay yerinde yapılan araştırmalar, anamnez, fizik muayene, vücut sıvıları ve doku analizleri neticesinde belirlenmektedir (5,6).

Çalışmamızda, 1999-2002 yıllarını kapsayan dört yıllık süre içerisinde Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Acil Servisi'ne müracaat eden zehirlenme olgularının özelliklerinin ve dağılımının belirlenmesi ve bu

konuda alınabilecek önlemlerin ortaya konması amaçlanmıştır.

2. Gereç ve yöntem

Bu çalışmaya, 01.01.1999 - 31.12.2002 tarihleri arasında Isparta Süleyman Demirci Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Acil Servisi'ne zehirlenme sonucu müracaat eden 361 olgunun tamamı dahil edilmiştir. Bu olgular hakkında düzenlenmiş Acil Servis Hasta Değerlendirme Formları retrospektif olarak incelenmiş ve olgular; yaş, cinsiyet, başvuru tarihi, zehirlenme nedeni ve sıklığı yönünden araştırılmıştır.

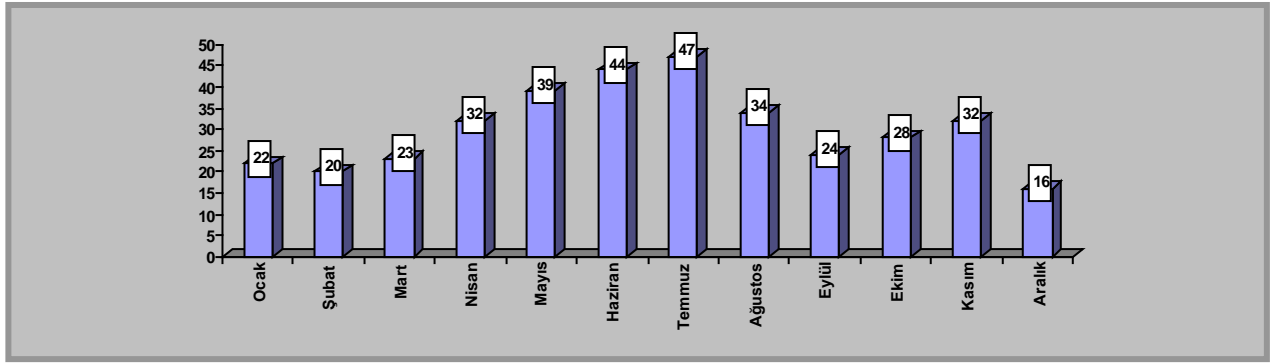
Elde edilen veriler SPSS 10.0 programıyla istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

01.01.1999-31.12.2002 tarihleri arasında Süleyman Demirci Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Acil Servisi'ne toplam başvuru sayısı 29140'dır. Bunların 1602'si adli vaka olup, zehirlenme sonucu müracaat eden olgu sayısı ise 361'dir. Zehirlenme olguları, bu süre içerisinde acil servise başvuran olguların % 1,2'sini, adli olguların ise % 22,53'ünü oluşturmaktadır.

Olguların 228'i (% 63,2) kadın, 133'ü (% 36,8) erkektir. Erkek/kadın oranı 0,58'dir. Olguların yaşları 1 yaş ile 70 yaş arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 20,2 ($\pm 0,8$) yıl olarak bulunmuştur.

Müracaatların 125 olgu (% 34,6) ile en fazla yaz aylarında, en az başvurunun ise 58 olgu (% 16,1) ile kış aylarında gerçekleştiği saptanmıştır (Grafik 1).

Grafik 1. Olguların aylara göre dağılımı

Zehirlenme olgularının 221'inin (% 61,2) intihar amaçlı, 140'ının (% 38,8) ise kaza sonucu meydana geldiği tespit edilmiştir. İntihar amaçlı toksik madde alımı bulunan olguların 160 olgu (%72,4) ile 11-30 yaş

grubunda, kaza sonucu meydana gelen zehirlenme olgularının ise 101 olgu (% 72,14) ile 0-10 yaş grubunda yoğunluk gösterdiği görülmüştür (Tablo 1 ve 2).

Tablo 1. İntihar amaçlı toksik madde alımı bulunan olguların yaş gruplarına göre dağılımı

YAŞ	Kadın n	Erkek n	TOPLAM n	%
0-10	2	-	2	0,90
11-20	65	18	83	37,56
21-30	55	22	77	34,84
31-40	24	10	34	15,39
41-50	11	6	17	7,69
51-60	2	2	4	1,81
61-70	2	2	4	1,81
TOPLAM	161	60	221	100,00

Kaza sonucu meydana gelen zehirlenme olgularında % 27,86 ile koroziv maddelere bağlı zehirlenmelerin ilk sırada, ilaç alımının % 26,42 ile ikinci sırada yer aldığı, intihar amaçlı toksik madde alımı bulunan olgular içerisinde ise % 80,1 ile ilaç alımına bağlı zehirlenmelerin ilk sırada yer aldığı, bunu % 13,57 ile insektisit zehirlenmelerinin izlediği tespit edilmiştir (Tablo 3).

Her iki grupta da zehirlenmeye neden olan ilaçların dağılımında, psikoaktif ilaçlar (% 43) ilk sırada yer almaktadır. (Grafik 2)

İntihar amaçlı ilaç alımı sonucu meydana gelen zehirlenmelerde 73 olguda (%41,24) birden fazla ilaç alımı bulunduğu, 104 olguda (% 58,76) ise tek ilaç alımı olduğu saptanmıştır.

Zehirlenme sonucu müracaat eden olguların 207'sinin (% 57,34) tedavisi acil serviste yapılmış, 1 olgu ölü

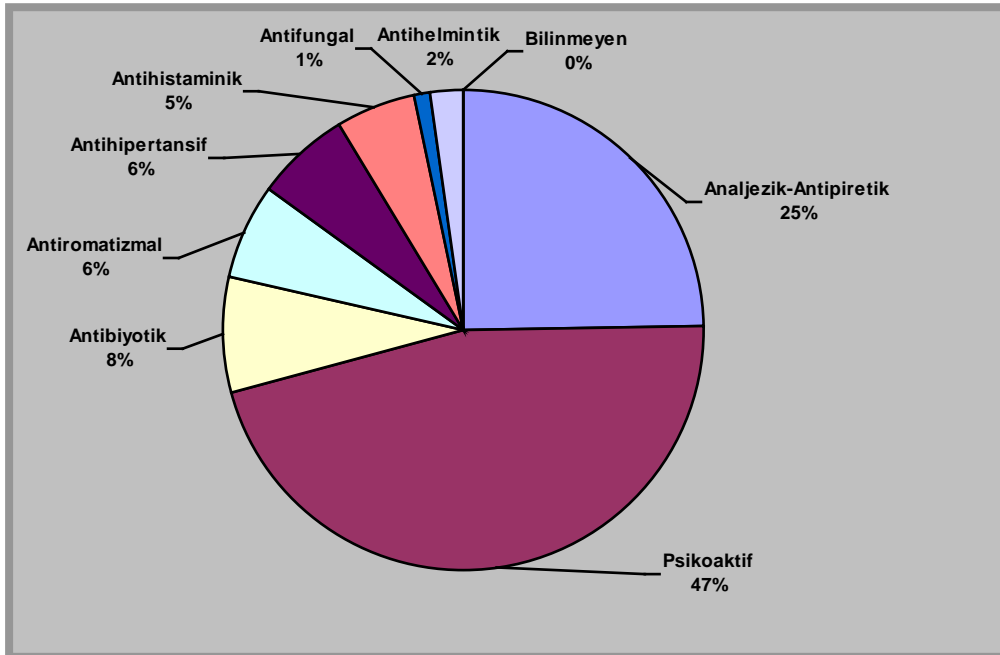
duhul olarak getirilmiş olup, 153 olgu (%42,38) ise ilgili kliniklere yatırılarak tedavi görmüştür.

Tablo 2. Kaza sonucu meydana gelen zehirlenme olgularının yaş gruplarına göre dağılımı

YAŞ	Kadın n	Erkek n	TOPLAM n %
0-10	46	55	101 72,14
11-20	9	4	13 9,29
21-30	6	3	9 6,43
31-40	3	5	8 5,71
41-50	3	2	5 3,57
51-60	-	2	2 1,43
61-70	-	2	2 1,43
TOPLAM	67	73	140 100,00

Tablo 3. Olguların orijin ve etken dağılımı

Etken	İntihar		Kaza		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
İlaç	177	80,10	37	26,42	214	59,28
İnsektisit	30	13,57	16	11,43	46	12,74
Koroziv madde	-	-	39	27,86	39	10,80
Farezehiri	3	1,36	11	7,88	14	3,88
Gıda	-	-	14	10,00	14	3,88
Etil/metil alkol	4	1,80	5	3,57	9	2,49
Karbonmonoksit	-	-	6	4,28	6	1,66
Tiner	-	-	5	3,57	5	1,38
Elma yağı	-	-	1	0,71	1	0,28
Naftalin	-	-	1	0,71	1	0,28
Bilinmeyen	7	3,17	5	3,57	12	3,33
Toplam	221	61,20	140	38,80	361	100,00

Grafik 2. Zehirlenmeye neden olan ilaçların dağılımı

4. Tartışma

Çalışmamızda acil servise müracaat eden zehirlenme olguları tüm başvuruların % 1,2'sini, adli olguların ise % 22,53 ünü oluşturmaktadır. Ülkemizde bu konuda yapılan çalışmalarda, zehirlenme olgularının tüm acil servis başvurularının % 0,46 ile 1,57 sini (7-11), adli olguların ise % 7 ile % 17,1 ini (12-15) oluşturduğu belirtilmektedir. Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar acil servis başvuru oranları ile uyumlu olmakla birlikte, adli olgular içerisinde zehirlenme olgularının oranı, bu çalışmalarda bulunan oranlardan fazladır.

Zehirlenme sonucu müracaat eden tüm olguların % 63,2 'sini kadınların oluşturması literatür ile uyumlu bulunmuştur (8,14,15).

Olguların yaz aylarında artış göstermesi yapılan bir çalışma ile benzerlik göstermekle birlikte (16), diğer bir çalışmada zehirlenme olgularının ilkbahar ve kış aylarında fazla görüldüğü belirtilmektedir (17).

Zehirlenme olgularının 261'inde (% 61,2) intihar amaçlı toksik madde alımı bulunması ve bu olguların da büyük çoğunluğunu 11-30 yaş grubu kadınların oluşturması, benzer çalışmalarla uyum göstermektedir (8,18-21). Bu sonuç, toplumumuzdaki genç kadınların kendilerini intihara itecek kadar varan ciddi psikolojik, ailevi ve maddi sorunlarla karşı karşıya oldukları biçiminde açıklanmaktadır (8, 18). Bilhassa kadınların intihar yöntemleri arasında ilaçları ilk sırada kullanmalarında, bu yöntemin dikkat çekiciliğinin yanı sıra acı vermemesi ve ilaçların temininin kolay olmasının etkili olduğu düşünülmüştür.

Kaza sonucu meydana gelen 140 zehirlenme olgusu içerisinde, 0-10 yaş grubu 101 olgu ile ilk sırada yer almakta ve yaş ilerledikçe kaza sonucu meydana gelen zehirlenmeler anlamlı şekilde azalma göstermektedir. Çocukluk çağında kaza sonucu meydana gelen zehirlenmelere en sık 0-5 yaş grubunda rastlanıldığı belirtilmektedir (19, 22). Bu yaşlardaki çocukların hareketli ve meraklı olmaları nedeniyle, açıkta bırakılan ilaçlar ve diğer kimyasal maddelerin, şeker veya su zannedilerek yanlışlıkla içiminden kaynaklanan zehirlenme olguları görülmektedir.

Zehirlenmeye neden olan toksik maddeler içerisinde (177'si intihar amaçlı, 37'si ise kaza sonucu meydana gelmiş) 214 olgu (% 59,28) ile ilaç zehirlenmesi olgularının ilk sırada yer alması, literatür ile uyumlu

olup (8, 11, 15-18, 20, 23-25), ilaçların rasgele ve bilinçsiz kullanımının ne denli yaygın olduğunun yanı sıra, bilhassa evlerde bulunan ilaçların muhafaza ve saklanması yeterli önemin gösterilmediğini ortaya koymaktadır.

İntihar amaçlı ve kaza sonucu meydana gelen zehirlenmelerde, % 43 ile psikoaktif ilaçlar ilk sırada yer almaktadır. Benzer çalışmalarda da özellikle intihar amaçlı olgularda psikotropik ve santral sinir sistemini etkileyen ilaçların sıklıkla kullanıldığı belirtilmektedir (8, 25).

Zehirlenme sonucu müracaat eden olguların büyük çoğunluğunun tedavilerinin acil serviste yapılarak taburcu edildikleri belirtilmektedir (8, 11). Çalışmamızdaki tedavisi acil serviste yapılan olguların oranı % 57,34 olarak saptanmış ve literatürle uyumlu bulunmuştur.

5. Sonuç

Çalışmamızdan elde ettiğimiz veriler, bölgemizde meydana gelen zehirlenme olgularının adli olgular içerisinde önemli bir orana sahip olduğunu, kaza sonucu zehirlenme olgularının çocukluk çağında, intihar amaçlı zehirlenme olgularının ise gençlerde ve kadınlarda yoğunluk gösterdiğini ve ilaç kullanımının en sık görülen zehirlenme etkeni olduğunu göstermektedir.

İlaçların ve diğer kimyasal maddelerin çocukların kolay ulaşamayacakları yerlerde muhafaza edilmesi ve ilaçların kendi orijinal ambalajlarında saklanması, ailelerin daha dikkatli ve özenli davranmaları konusunda bilinçlendirilmesi, çocukluk çağında meydana gelebilecek kaza sonucu zehirlenmelerin önlenmesinde en kolay ve en basit çözümdür. Yine, intihar girişimlerinin en fazla görüldüğü adolesan ve genç erişkinlerin problemlerine daha duyarlı bir yaklaşım sergilenmesi ve bu konuda toplumun bilinçlendirilmesi ile bu olguların azalacağı öngörülebilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Dökmeci İ. Toksikoloji-Akut Zehirlenmelerde Tanı ve Tedavi. Nobel Tıp Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul, 1994: 362-402.
2. Adli Tıp Uzmanları Demegi. Birinci Basamak için Adli Tıp El Kitabı. Polat Matbaası, Ankara, 1999:83-4.